

Technical Terms

నాదము (Nada)

"నకారం ప్రాణనామానాం దకారమనలం విదుః |

జాతః ప్రాణాగ్ని సంయోగాత్తేన నాదోభిదీయతే ||

'నాద ' శబ్దములో 'న ' కారము ప్రాణమని, దకారము అగ్ని అని, సంజ్ఞ అగును, అట్టి ప్రాణాగ్నుల సంయోగము వల్లనే ధ్వని ఏర్పడినందున దానిని 'నాదము' అని చెప్పుటకు కారణమైనది.

మనిషి శరీరంలో ఉన్న యోగాధారములు ఆరింటిలోనూ మొదటిదైన మూలాధారస్థానములోని చక్రమును 'బ్రహ్మగ్రంథి' అని చెప్పవచ్చును. ఈ గ్రంథిలో ఉండే సూక్ష్మాగ్నిచే ప్రేరేపించబడిన ప్రాణవాయువు నాభి, హృదయం, కంఠ, శిరస్సు, ముఖముల ద్వారా పైకి వెడలునప్పుడు నాదము ఉత్పత్తి అగుచున్నది. గీత వాద్య, నృత్యములు మూడును నాదాధీనములు. నాదమునుండి పదములు, పదమునుండి వాక్కులు వాక్కులవలన సకల వ్యవహారములు జరుగుచున్నవి. శబ్ద ప్రపంచమంతా నాదమునకు లోబడియున్నది. 'నాద తను మనిశం' అని త్యాగరాజ స్వామివారు నీలకంఠుని నాదతనువునిగా అభివర్ణించియున్నారు. 'ప్రాణానల సంయోగమువల్ల ప్రణవనాదము సప్తస్వరములై బరగె' అని మోక్షముగలదా అనే కృతిలో నాదోత్పత్తి విశిష్టతను తెలిపిరి. చివరిగా నాదమనగా ప్రాణము అగ్ని సంయోగము వల్ల ఉద్భవించుచున్నదని చెప్పవచ్చును. It's a culmination of oxygen and fire which leads to a meaningful sound i.e. Naada 'నాద'.

స్వరము

" స్వతో రంజయతీతి స్వర:

శ్రోతృ చిత్తం ముదా వహ: " '(సంగీతరత్నాకరము)

స్వయముగా రంజింప చేయు ధ్వని విశేషమును 'స్వర ' మని చెప్పవచ్చును. దీనిని శార్దూలవారు తమ ' 'సంగీతరత్నాకరము' లక్షణగ్రంథంలో చెప్పినాడు.

సప్తస్వరములు

"సద్యోజాతాది పంచవక్త్రజ స, రి, గ, మ, ప, ద, ని వర సప్తస్వర' అని సద్గురు శ్రీ త్యాగరాజస్వామివారు 'నాదతనుమనిశం ' అను చిత్తరంజని రాగ కృతిలో నిక్షిప్తం చేసిరి.

శివుని యొక్క 5 ముఖములు అనగా

సద్యోజాత ముఖమునుండి - గాంధార స్వరము

వామదేవ ముఖమునుండి - దైవతము

అఘోర ముఖమునుండి - షడ్జము, రిషభములు

ఈశాన ముఖమునుండి - మధ్యమ, నిషాద, స్వరములు

జనించినవని తెలియుచున్నది.

స - షడ్జము

రి - రిషభము

గ - గాంధారము

మ - మధ్యమము

ప - పంచమము

ద - దైవతము

ని - నిషాదము

ఇవే స్వరసప్తకము లేదా సప్తస్వరములు.

మన ప్రాచీన వాగ్గేయకారులు, సంగీతములు సప్తస్వరములను దేవతారూపములుగా అధిష్ఠాన మంత్ర చక్రమునమర్చి, బీజాక్షరమును ఏర్పరచి, గాయత్రీ ఛందస్సులతో ఉపాసనాపూర్వకంగా ఆయా స్వరదేవతలను షోడశోపచారములచే పూజించి స్వరజ్ఞానసిద్ధిని పొందియున్నారు.

ఆరోహణము

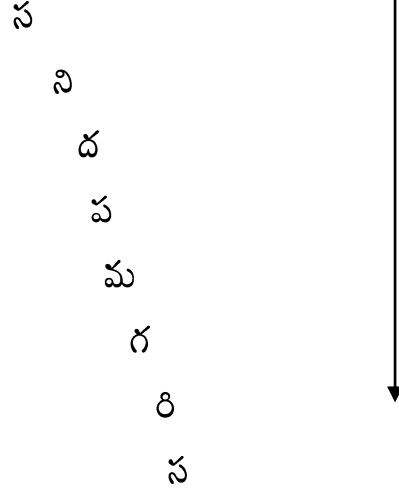
ఓక స్వరమును అనుసరిస్తూ తక్కిన స్వరము వరుసగా హెచ్చు ధ్వనితో పోవుటను ఆరోహణమని చెప్పబడును.

Swaras going upwards

అవరోహణము

ఒక స్వరాన్ని అనుసరిస్తూ తక్కిన స్వరము వరుసగా తగ్గుతూ ధ్వనితో పోవుటను అవరోహణమని చెప్పబడును.

Swaraas coming downwards

ద్వాదశస్వర స్థానములు

సప్తస్వరములలో స, ప తప్ప మిగిలిన స్వరములు శుద్ధ, వికృత భేదములనొందుటచే ఏర్పడు 12 స్వరములను 'ద్వాదశస్వరములు ' అని అందురు అవి.

1. షడ్జము
2. శుద్ధ రిషభము
3. చతుశ్చతి రిషభము
4. సాధారణ గాంధారము
5. అంతర గాంధారము
6. శుద్ధ మధ్యమము
7. ప్రతి మధ్యమం
8. పంచమము
9. శుద్ధదైవతము
10. చతుశ్చతి దైవతము
11. కైశికి నిషాదము
12. కాకలి నిషాదము

ఈ ద్వాదశ స్వరస్థానముల భేదమువలననే అనేక వేల రాగములు జన్యరాగములు వివిధ కలయికవలన ఏర్పడినవి.